

I

(Seadusandlikud aktid)

DIREKTIIVID

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV 2012/13/EL,

22. mai 2012,

milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 82 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust⁽¹⁾,

olles konsulteerinud Regioonide Komiteega,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt⁽²⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Liit on seadnud endale eesmärgiks säilitada ja arendada vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala. 15. ja 16. oktoobril 1999 Tampere toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumise eesistujariigi järelduste kohaselt ning eelkõige järelduste punkti 33 kohaselt peaks kohtuasutuste ja õigusasutuste muude otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte saama liidus tsiviil- ja kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö nurgakiviks, kuna ulatuslikum vastastikune tunnustamine ning õigusaktide vajalik ühtlustamine soodustaks koostööd pädevate asutuste vahel ja üksikisiku õiguste kohtulikku kaitset.
- (2) Kooskõlas Tampere toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumise järeldustega võttis nõukogu 29. novembril 2000 vastu meetmeprogrammi, mille eesmärk on kriminaalasjades tehtud otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte rakendamine⁽³⁾. Programmi sissejuhatuses

märgitakse, et vastastikune tunnustamine on „mõeldud tugevdama koostööd liikmesriikide vahel, aga ka tõhusama üksikisiku õiguste kaitset”.

- (3) Kriminaalasjades tehtud otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte rakendamine eeldab, et liikmesriigid usaldavad üksteise kriminaalõigussüsteeme. Vastastikuse tunnustamise ulatus sõltub suuresti mitmest näitajast, mille hulka kuuluvad kahtlustatavate või süüdistatavate isikute õiguste kaitse mehhanismid ja ühised miinimumnõuded, mis on vajalikud vastastikuse tunnustamise põhimõtte rakendamise hõlbustamiseks.
- (4) Kriminaalasjades tehtud otsuste vastastikune tunnustamine saab toimida tõhusalt üksnes usalduse õhkkonnas, milles mitte üksnes õigusasutused, vaid kõik kriminaalmenetluses osalejad peavad teiste liikmesriikide õigusasutuste otsuseid samaväärseks enda omadega viisil, mis ei väljenda mitte üksnes usaldust teiste liikmesriikide eeskirjade adekvaatsuse vastu, vaid ka veendumust, et neid eeskirju kohaldatakse õigesti.
- (5) Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta”) artiklis 47 ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „konventsioon”) artiklis 6 on sätestatud õigus õiglasele kohtulikule arutamisele. Harta artikli 48 lõikega 2 tagatakse kaitseõiguse austamine.
- (6) Harta artiklis 6 ja konventsiooni artiklis 5 on sätestatud õigus isikuvabadusele ja turvalisusele. Kõnealust õigust võib piirata vaid konventsiooni artiklis 5 kirjeldatud juhtudel ja Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktika alusel.
- (7) Kuigi kõik liikmesriigid on konventsiooniosalised, näitavad kogemused, et ainuüksi see asjaolu ei tekitaks usaldust teiste liikmesriikide kriminaalõigussüsteemi vastu.
- (8) Vastastikuse usalduse suurendamiseks on vaja kehtestada üksikasjalikud eeskirjad hartast ja konventsioonist tulenevate menetlusõiguste ja menetluslike tagatiste kaitse kohta.

⁽¹⁾ ELT C 54, 19.2.2011, lk 48.⁽²⁾ Euroopa Parlamendi 13. detsembri 2011. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 26. aprilli 2012. aasta otsus.⁽³⁾ EÜT C 12, 15.1.2001, lk 10.

- (9) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 82 lõikes 2 nähakse ette liikmesriikides kohaldatavate miinimumeeskirjade kehtestamine, et hõlbustada kohtuotsuste ja õigusasutuste otsuste vastastikust tunnustamist ning politsei- ja õiguskoostööd piiriülese mõõtmega kriminaalasjades. Kõnealusel artiklis osutatakse isikute õigustele kriminaalmenetluses kui ühele valdkonnale, kus võib kehtestada miinimumeeskirjad.
- (10) Ühised miinimumeeskirjad peaksid suurendama usaldust kõikide liikmesriikide kriminaalõigussüsteemide vastu, mis omakorda peaks viima tõhusama õiguskoostööni vastastikuse usalduse õhkkonnas. Sellised ühised miinimumeeskirjad tuleks kehtestada kriminaalmenetluses antava teabe valdkonnas.
- (11) 30. novembril 2009 võttis nõukogu vastu resolutsiooni teekaardi kohta, mille eesmärk on tugevdada kahtlustatavate või süüdistatavate isikute menetlusõigusi kriminaalmenetluses (edaspidi „teekaart“) ⁽¹⁾. Järgjärgulise lähemisviisi kohaselt nõutakse teekaardis niisuguste meetmete võtmist, mis käsitlevad õigust kirjalikule ja suulisele tõlkele (meede A), õigust teabele õiguste ja süüdistuse kohta (meede B), õigust õigusabile ja õigusnõustamisele (meede C), õigust suhtlemisele sugulaste, tööandjate ja konsulaarasutustega (meede D) ning kaitsemeetmeid selliste kahtlustatavate või süüdistatavate isikute jaoks, kes kuuluvad haavatavate isikute kategooriasse (meede E). Teekaardis rõhutatakse, et esitatud õiguste järjekord on ainult soovituslik ja seega võib seda vastavalt prioriteetidele muuta. Teekaart on koostatud selliselt, et see toimiks tervikuna, ja seega avaldub selle mõju täiel määral ainult juhul, kui rakendatakse kõiki selle osasid.
- (12) Euroopa Ülemkogu avaldas 11. detsembril 2009 heameelt teekaardi vastuvõtmise üle ja muutis selle Stockholmi programmi (avatud ja turvaline Euroopa kodanike teenistuses ja nende kaitsel) ⁽²⁾ osaks (punkt 2.4). Euroopa Ülemkogu rõhutas teekaardi mitteammendavat olemust, kutsudes komisjoni üles analüüsima kahtlustatavate ja süüdistatavate isikute minimaalsete menetlusõiguste lisaelemente ning hindama seda, kas tihedama koostöö edendamiseks selles valdkonnas on vaja käsitleda muid küsimusi, näiteks süütuse presumptsiooni.
- (13) Teekaardi meetme A alusel vastu võetud esimene meede oli Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2010. aasta direktiiv 2010/64/EL, mis käsitleb õigust suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses ⁽³⁾.
- (14) Käesolev direktiiv on seotud teekaardi meetmega B. Selleks et suurendada liikmesriikide vastastikust usaldust, kehtestatakse direktiiviga ühised miinimumnõuded teabe kohta, mida antakse kuriteo toimepanemises kahtlustatavale või süüdistatavale nende õiguste ja süüdistuse kohta. Käesoleva direktiivi aluseks on hartas ja eelkõige selle artiklites 6, 47 ja 48 sätestatud õigused konventsiooni artiklite 5 ja 6 alusel, nagu neid tõlgendab Euroopa Inimõiguste Kohus. Käesoleva direktiivi eestikeelses versioonis kasutatud termin „süüdistus“ ja konventsiooni artikli 6 lõikes 1 kasutatud termin „kriminaalsüüdistus“ tähistavad sama mõistet.
- (15) Oma 20. aprilli 2010. aasta teatises „Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala Euroopa kodanikele. Stockholmi programmi rakendamise tegevuskava“ märkis komisjon, et esitab õiguste ja süüdistustega seotud teavet käsitleva õigusakti ettepaneku 2010. aastal.
- (16) Käesolevat direktiivi tuleks kohaldada kahtlustatavate ja süüdistatavate isikute suhtes, olenemata nende õiguslikust seisundist, kodakondsusest või rahvusest.
- (17) Mõnes liikmesriigis on suhteliselt väikeste õigusrikkumiste korral karistuse määramise õigus muul asutusel kui kriminaalasjades pädeval kohtul. Näiteks võib see nii olla suures ulatuses toime pandud liikluseeskirjade rikkumiste korral, mis võidakse kindlaks teha liikluskontrolli käigus. Sellistel juhtudel ei tuleks nõuda, et pädev asutus tagaks kõik käesoleva direktiivi kohased õigused. Kui liikmesriigi õiguses on sätestatud pisirikkumiste eest karistuste määramine sellise asutuse poolt ja õigus edasi kaevata või võimalus antud juhtumi puhul muul viisil kriminaalasjades pädevasse kohtusse pöörduda, tuleks käesolevat direktiivi kohaldada üksnes kõnealusel kohtus pärast sellist edasikaebamist või kohtusse pöördumist toimuvate menetluste suhtes.
- (18) Käesoleva direktiiviga tuleks selgelt kehtestada õigus saada oma menetlusõiguste kohta teavet, millele on viidatud Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktikas.
- (19) Käesoleva direktiivi sätete kohaselt peaksid pädevad asutused kahtlustatavat või süüdistatavat isikut suuliselt või kirjalikult viivitamata teavitama nendest õigustest, mida kohaldatakse siseriikliku õiguse alusel ning mis on olulised õiglase menetluse tagamiseks. Nende õiguste praktiliseks ja tõhusaks kasutamiseks tuleks nimetatud teavet anda õigel ajal menetluse käigus ja hiljemalt enne seda, kui politsei või muu pädev asutus kahtlustatavat või süüdistatavat isikut esimest korda ametlikult küsitleb.
- (20) Käesolevas direktiivis on sätestatud miinimumeeskirjad, mis on seotud kahtlustatava või süüdistatava isiku teavitamisega tema õigustest. Sellega ei piirata teavet, mida antakse muude menetlusõiguste kohta, mis tulenevad hartast, konventsioonist, siseriiklikust õigusest ning

⁽¹⁾ ELT C 295, 4.12.2009, lk 1.

⁽²⁾ ELT C 115, 4.5.2010, lk 1.

⁽³⁾ ELT L 280, 26.10.2010, lk 1.

- kohaldatavast liidu õigusest, nagu seda tõlgendavad asjaomased kohtud. Kui konkreetse õiguse kohta on teavet antud, ei peaks pädevad asutused olema kohustatud seda kordama, kui seda ei nõua konkreetse kohtuasja asjaolud või siseriikliku õigusega ette nähtud erieeskirjad.
- (21) Käesoleva direktiivi viiteid kahtlustatavale või süüdistatavale isikule, kes on vahistatud või kinni peetud, tuleks mõista viitena igale olukorrale, kus kahtlustatavalt või süüdistatavalt isikult on kriminaalmenetluse käigus võetud vabadus konventsiooni artikli 5 lõike 1 punkti c kohaselt, nagu seda tõlgendab Euroopa Inimõiguste Kohus.
- (22) Kahtlustatava või süüdistatava isiku vahistamise või kinnipidamise korral tuleks teavet kohaldatavate menetlusõiguste kohta anda lihtsasti arusaadavas kirjalikus vormis õiguste deklaratsioonina, et aidata sellel isikul mõista oma õigusi. Selline õiguste deklaratsioon tuleks viivitamata anda igale vahistatule, kui temalt võetakse vabadus õiguskaitseasutuste korraldusel seoses kriminaalmenetlusega. See peaks sisaldama ka põhiteavet siseriikliku õiguse kohaste võimaluste kohta vaidlustada vahistamise seaduslikkus, saavutada kinnipidamise läbivaatamine või taotleda ajutist vabastamist. Selleks et aidata liikmesriikidel koostada sellist õiguste deklaratsiooni, esitatakse I lisas selle näidis. Õiguste deklaratsiooni näidis on soovituslik ja seda võidakse direktiivi kohaselt esitada direktiivi rakendamist käsitleva komisjoni aruande alusel või kõikide teekaardis kirjeldatud meetmete jõustamise järel muuta. Õiguste deklaratsioon võib sisaldada ka muid asjaomaseid menetlusõigusi, mida liikmesriikides kohaldatakse.
- (23) Liikmesriigid peavad oma siseriiklikus õiguses kindlaks määrama eritingimused ja eeskirjad seoses kahtlustatava või süüdistatava isiku õigusega teatada teisele isikule tema vahistamisest või kinnipidamisest. Nagu teekaardis märgitud, ei tohiks selle õiguse kasutamine takistada kriminaalmenetluse nõuetekohast kulgemist.
- (24) Käesoleva direktiiviga ei piirata nende siseriikliku õiguse sätete kohaldamist, mis on seotud kinnipidamiskohtades viibivate isikute ohutusega.
- (25) Liikmesriigid peaksid tagama, et kui nad annavad käesoleva direktiivi kohast teavet, pakutakse kahtlustatavale või süüdistatavale isikule vajaduse korral kirjalikku või suulist tõlget temale arusaadavas keeles direktiivis 2010/64/EL kehtestatud normide kohaselt.
- (26) Kahtlustatavale või süüdistatavale isikule käesoleva direktiivi kohaselt teabe andmisel peaksid pädevad asutused pöörama erilist tähelepanu isikule, kes näiteks oma nooruse või vaimse või füüsilise seisundi tõttu ei suuda mõista kõnealuse teabe sisu või tähendust.
- (27) Kuriteo toimepanemises süüdistatavale isikule tuleks anda kogu teave süüdistuse kohta, et ta saaks ette valmistada enda kaitse ja et oleks tagatud õiglane menetlus.
- (28) Kahtlustatavale või süüdistatavale isikule tuleks kiiresti anda teavet kuriteo kohta, mille toimepanekus teda kahtlustatakse või süüdistatakse, ilma et see kahjustaks käimasolevat uurimist, ja hiljemalt enne seda, kui politsei või muu pädev asutus teda esimest korda ametlikult küsitleb. Selle kuriteoga seonduvate tegude kirjeldus, mille toimepanekus isikut kahtlustatakse või süüdistatakse, sealhulgas kuriteo väidetava toimumise aeg ja koht, kui need on teada, ning väidetava süüteo võimalik õiguslik liigitus tuleks esitada piisavalt üksikasjalikult, arvestades kriminaalmenetluse etappi, milles tegude kirjeldus esitatakse, et kaitsta menetluse õiglust ja võimaldada kaitseõiguse tõhusat kasutamist.
- (29) Kui kriminaalmenetluse käigus süüdistuse üksikasjad muutuvad sel määral, et see mõjutab oluliselt kahtlustatava või süüdistatava isiku positsiooni, tuleks see talle teatavaks teha, kui on vaja kaitsta menetluse õiglust, ning teha seda piisavalt aegsasti, et võimaldada kaitseõiguse tõhusat kasutamist.
- (30) Dokumendid ja asjakohastel juhtudel fotod, audio- ja videosalvestised, mis siseriikliku õiguse kohaselt on olulised kahtlustatava või süüdistatava isiku vahistamise või kinnipidamise seaduslikkuse tõhusaks vaidlustamiseks, tuleks anda kõnealuse isiku või tema kaitsja käsutusse hiljemalt enne seda, kui pädevalt kohtult taotletakse otsust vahistamise või kinnipidamise seaduslikkuse kohta konventsiooni artikli 5 lõike 4 kohaselt, ja piisavalt aegsasti, et võimaldada tõhusalt kasutada õigust vaidlustada vahistamise või kinnipidamise seaduslikkust.
- (31) Käesoleva direktiivi kohaldamisel peaks tutvumine siseriiklikus õiguses määratletud tõendusmaterjalidega, mis kas toetavad kahtlustatavat või süüdistatavat isikut või on tema vastu ja mis on asjaomases kriminaalasjas pädevate asutuste valduses, hõlmama tutvumist selliste materjalidega nagu dokumendid ja asjakohastel juhtudel fotod ning heli- ja videosalvestised. Selliseid materjale võivad pädevad asutused hoida toimikus või mis tahes muul asjakohasel viisil kooskõlas siseriikliku õigusega.
- (32) Käesolevas direktiivis sätestatud juurdepääsu pädevate asutuste valduses olevatele tõendusmaterjalidele, mis toetavad kahtlustatavat või süüdistatavat isikut või on tema vastu, võib siseriiklike õigusaktide alusel keelata, kui sellise juurdepääsuga võib kaasneda tõsine oht teise isiku elule või põhiõigustele või kui see on rangelt vajalik olulise avaliku huvi kaitsmiseks. Seda juurdepääsu piirangut tuleb hinnata kahtlustatava või süüdistatava isiku kaitseõiguse seisukohalt, võttes arvesse kriminaalmenetluse eri etappe. Neid juurdepääsu piiranguid tuleks

tõlgendada rangelt ning kooskõlas õiglase kohtuliku arutamise õiguse põhimõttega, mis on sätestatud konventsioonis ning mida Euroopa Inimõiguste Kohus on oma kohtupraktikas tõlgendanud.

- (33) Õigus tutvuda kohtuasja materjalidega ei tohiks piirata nende siseriikliku õiguse sätete täitmist, mis on seotud isikuandmete kaitse ja kaitstud tunnistajate asukohaga.
- (34) Käesolevas direktiivis sätestatud kohtuasja materjalidega tutvumist tuleks võimaldada tasuta, piiramata siseriiklike õigusaktide selliste sätete kohaldamist, millega nõutakse tasu asjaomasele isikule või tema kaitsjale toimiku dokumentidest tehtavate koopiade või nende saatmise kulude eest.
- (35) Käesoleva direktiivi kohane teabe andmine tuleks pädevate asutuste poolt dokumenteerida kooskõlas siseriikliku õiguse kohase kehtiva dokumenteerimiskorraga, ilma et see kohustaks täiendavalt kasutusele võtma uusi mehhanisme või tekitaks täiendavat halduskoormust.
- (36) Kahtlustataval või süüdistataval isikul või tema kaitsjal peaks vastavalt siseriiklikele õigusaktidele olema vaidlustamisõigus, kui pädevad asutused ei anna või keelduvad andmast asjakohast teavet või avalikustamast teatavaid kohtuasja materjale käesoleva direktiivi alusel. Selle õigusega ei kaasne liikmesriikidele kohustust näha ette konkreetne apellatsioonimenetlus, eraldi mehhanism või kaebuste menetlemise kord, mille kohaselt sellist teabe mitteandmist või selle andmisest keeldumist saaks vaidlustada.
- (37) Ilma et see piiraks kohtulikku sõltumatust ning erinevusi liikmesriikide kohtusüsteemi korralduses, peaksid liikmesriigid andma asjaomastele ametnikele seoses käesoleva direktiivi eesmärkidega piisavat koolitust või seda toetama.
- (38) Liikmesriigid peaksid võtma kõik käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud meetmed. Mõnda sätet (näiteks kohustus anda kahtlustatavale või süüdistatavale tema õigustest teavet lihtsas ja arusaadavas keeles) saaks praktiliselt ja tõhusalt rakendada erinevate vahenditega, sealhulgas muude kui seadusandlike meetmetega, nagu pädevate asutuste asjakohane koolitus või lihtsas ja mitteerialases keeles koostatud õiguste deklaratsioon, mis oleks hõlpsasti arusaadav asjatundmatule isikule, kellel puuduvad teadmised kriminaalmenetlusõiguse kohta.
- (39) Käesolevas direktiivis sätestatud õigust saada vahistamisel kirjalikku teavet oma õiguste kohta tuleks nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK (Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta)⁽¹⁾ kohaselt kohaldada *mutatis*

mutandis ka isikute suhtes, kes vahistatakse Euroopa vahistamismääruse täitmise eesmärgil. Selleks et aidata liikmesriikidel koostada sellistele isikutele õiguste deklaratsiooni, esitatakse II lisas selle näidis. Õiguste deklaratsiooni näidis on soovituslik ja seda võidakse käesoleva direktiivi rakendamist käsitleva komisjoni aruande alusel või kõikide teekaardis kirjeldatud meetmete jõustumise järel muuta.

- (40) Käesoleva direktiiviga kehtestatakse miinimumeeskirjad. Liikmesriigid võivad laiendada käesolevas direktiivis sätestatud õigusi, et tagada kõrgem kaitstuse tase ka nendel juhtudel, mida käesolevas direktiivis ei ole otseselt reguleeritud. Kaitstuse tase ei tohiks mingil juhul langeda allapoole nõuetest, mis on sätestatud konventsioonis, nagu seda on tõlgendanud Euroopa Inimõiguste Kohus oma kohtupraktikas.
- (41) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja järgitakse hartas tunnustatud põhimõtteid. Käesoleva direktiiviga soovitakse edendada eelkõige õigust vabadusele, õigust õiglasele kohtulikule arutamisele ja kaitseõigust. Direktiivi rakendamisel tuleks sellest lähtuda.
- (42) Käesoleva direktiivi sätteid, mis vastavad konventsiooniga tagatud õigustele, tuleks järjepidevalt tõlgendada ja rakendada vastavalt nendele õigustele selliselt, nagu neid tõlgendatakse Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktikas.
- (43) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki, nimelt ühiste miinimumnõuete kehtestamist seoses õigusega saada kriminaalmenetluses teavet, ei saa saavutada liikmesriikide ühepoolse tegutsemise kaudu riiklikul, piirkondlikul ega kohalikul tasandil, ning selle ulatuse ja toime tõttu on seda parem saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (44) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokoll nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 kohaselt on kõnealused liikmesriigid teatanud oma soovist osaleda käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ja kohaldamisel.
- (45) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokoll nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav,

⁽¹⁾ EÜT L 190, 18.7.2002, lk 1.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Reguleerimisese

Käesolevas direktiivis sätestatakse eeskirjad, mis käsitlevad kahtlustatavate või süüdistatavate isikute õigust saada teavet nende õiguste ja nende vastu esitatud süüdistuse kohta kriminaalmenetluses. Selles sätestatakse ka eeskirjad, mis käsitlevad nende isikute, kelle suhtes kohaldatakse Euroopa vahistamismäärust, õigust saada teavet oma õiguste kohta.

Artikkel 2

Reguleerimisala

1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse hetkest, mil liikmesriigi pädevad asutused on isikule teatavaks teinud, et teda kahtlustatakse või süüdistatakse kuriteo toimepanekus, kuni menetluse lõpetamiseni, mille all mõistetakse lõpliku otsuse tegemist küsimuses, kas kahtlustatav või süüdistatav isik on kuriteo toime pannud, sealhulgas kohtuotsuse tegemine ja edasikaebamisotsus, kui see on asjakohane.

2. Kui liikmesriigi õiguses on sätestatud pisirikkumiste eest karistuse määramine muu asutuse kui kriminaalasjades pädeva kohtu poolt ja kõnealuse karistuse määramise võib sellisesse kohtusse edasi kaevata, kohaldatakse käesolevat direktiivi üksnes kõnealuses kohtus pärast sellise edasikaebuse esitamist toimivate menetluste suhtes.

Artikkel 3

Õigus saada teavet õiguste kohta

1. Liikmesriik tagab, et kahtlustatavat või süüdistatavat isikut teavitatakse viivitamata vähemalt järgmistest siseriikliku õiguse alusel kohaldatavatest menetlusõigustest, et neid õigusi oleks võimalik tõhusalt kasutada:

- a) õigus kasutada kaitsjat;
- b) õigus saada tasuta õigusnõustamist ja selle saamise tingimused;
- c) õigus saada artikli 6 kohaselt teavet süüdistuse kohta;
- d) õigus suulisele ja kirjalikule tõlkele;
- e) õigus vaikida.

2. Liikmesriik tagab, et lõike 1 alusel esitatav teave antakse suuliselt või kirjalikult lihtsas ja arusaadavas keeles, võttes arvesse haavatavate isikute hulka kuuluvate kahtlustatavate või süüdistatavate isikute mis tahes erivajadusi.

Artikkel 4

Õiguste deklaratsioon vahistamise korral

1. Liikmesriik tagab, et vahistatud või kinni peetud kahtlustatavale või süüdistatavale isikule antakse viivitamata kirjalik

õiguste deklaratsioon. Isikule antakse võimalus tutvuda õiguste deklaratsiooniga ja tal lubatakse seda hoida enda valduses kogu tema kinnipidamise aja jooksul.

2. Lisaks artikli 3 kohasele teabele sisaldab käesoleva artikli lõikes 1 osutatud õiguste deklaratsioon teavet järgmiste õiguste kohta, mida kohaldatakse siseriikliku õiguse alusel:

- a) õigus tutvuda kohtuasja materjalidega;
- b) õigus teavitada konsulaarasutusi ja ühte isikut;
- c) õigus saada vältimatut arstiabi ning
- d) tundide või päevade arv, millest rohkem ei tohi kahtlustatavat või süüdistatavat isikut enne kohtu ette toomist kinni pidada.

3. Õiguste deklaratsioon sisaldab ka põhiteavet siseriikliku õiguse kohaste võimaluste kohta vahistamise seaduslikkuse vaidlustamiseks, kinnipidamise läbivaatamise saavutamiseks või ajutise vabastamise taotlemiseks.

4. Õiguste deklaratsioon koostatakse lihtsas ja arusaadavas keeles. Õiguste deklaratsiooni soovituslik näidis on esitatud I lisas.

5. Liikmesriik tagab, et kahtlustatavale või süüdistatavale isikule antakse talle arusaadavas keeles kirjutatud õiguste deklaratsioon. Kui õiguste deklaratsioon ei ole sobivas keeles kättesaadav, teavitatakse kahtlustatavat või süüdistatavat isikut tema õigustest suuliselt temale arusaadavas keeles. Seejärel esitatakse õiguste deklaratsioon kahtlustatavale või süüdistatavale isikule talle arusaadavas keeles põhjendamatu viivitusega.

Artikkel 5

Õiguste deklaratsioon Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses

1. Liikmesriik tagab, et isikule, kes vahistatakse Euroopa vahistamismääruse täitmise eesmärgil, antakse viivitamata asjakohane õiguste deklaratsioon, mis sisaldab teavet tema õiguste kohta vastavalt õigusele, millega rakendatakse raamotsust 2002/584/JSK vahistamismäärust täitvas liikmesriigis.

2. Õiguste deklaratsioon koostatakse lihtsas ja arusaadavas keeles. Õiguste deklaratsiooni soovituslik näidis on esitatud II lisas.

Artikkel 6

Õigus saada teavet süüdistuse kohta

1. Liikmesriik tagab, et kahtlustatavale või süüdistatavale isikule antakse teavet kuriteo kohta, mille toimepanemises teda kahtlustatakse või süüdistatakse. Seda teavet antakse viivitamata ja vajaliku üksikasjalikkusega, et tagada õiglane menetlus ning võimaldada tõhusalt kasutada kaitseõigust.

2. Liikmesriik tagab, et kahtlustatavale või süüdistatavale isikule, kes vahistatakse või peetakse kinni, teatatakse tema vahistamise või kinnipidamise põhjused, sealhulgas kuritegu, mille toimepanemises teda kahtlustatakse või süüdistatakse.

3. Liikmesriik tagab, et hiljemalt süüdistuse asjaolude esitamisel kohtule antakse üksikasjalikku teavet süüdistuse kohta, sealhulgas kuriteo olemuse ja liigi ning süüdistatava isiku kuriteos osalemise laadi kohta.

4. Liikmesriik tagab, et kahtlustatavat või süüdistatavat isikut teavitatakse viivitamata muudatustest käesoleva artikli kohaselt antavas teabes, kui see on vajalik õiglase menetluse tagamiseks.

Artikkel 7

Õigus tutvuda kohtuasja materjalidega

1. Kui kriminaalmenetluse raames isik vahistatakse ja peetakse kinni, tagab liikmesriik, et vahistatud isikule või tema kaitsjale tehakse kättesaadavaks konkreetse kohtuasjaga seotud dokumendid, mis on pädevate asutuste valduses ning mis on olulised vahistamise või kinnipidamise seaduslikkuse tõhusaks vaidlustamiseks siseriiklike õigusaktide alusel.

2. Liikmesriik tagab, et kahtlustatavale või süüdistatavale isikule või tema kaitsjale antakse juurdepääs vähemalt kõigile kahtlustatavat või süüdistatavat isikut toetavatele või tema vastu kogutud tõendusmaterjalidele, mis on pädevate asutuste valduses, et tagada õiglane menetlus ja ette valmistada kaitse.

3. Ilma et see piiraks lõike 1 kohaldamist, antakse võimalus lõikes 2 nimetatud materjalidega tutvumiseks aegsasti, et oleks võimalik tõhusalt kasutada kaitseõigust, ning hiljemalt süüdistuse asjaolude esitamisel kohtule. Kui pädevad asutused saavad oma valdusse täiendavat tõendusmaterjali, antakse sellele juurdepääs aegsasti, et seda oleks võimalik arvesse võtta.

4. Erandina lõigetest 2 ja 3 võib tingimusel, et see ei piira õigust õiglasele kohtulikule arutamisele, keelduda juurdepääsu võimaldamisest teatavatele materjalidele, kui see võib tõsiselt ohustada teise isiku elu või põhiõigusi või kui see on rangelt vajalik olulise avaliku huvi kaitsmiseks, näiteks juhul, kui materjalidega tutvumine ohustaks käimasolevat uurimist või kui see võib tõsiselt kahjustada kriminaalmenetluse asukohaliikmesriigi julgeolekut. Liikmesriik tagab, et otsuse mitte avaldada teatavaid materjale kooskõlas käesoleva lõikega teeb siseriikliku õiguse menetluste kohaselt õigusasutus või vähemalt on selline otsus võimalik kohtus läbi vaadata.

5. Käesolevas artiklis osutatud materjalidega tutvumine on tasuta.

Artikkel 8

Kontrollimine ja õiguskaitsevahendid

1. Liikmesriik tagab, et kui kahtlustatavat või süüdistatavat isikut teavitatakse artiklite 3–6 kohaselt, dokumenteeritakse

see vastavalt asjaomase liikmesriigi õiguses sätestatud dokumenteerimiskorrale.

2. Liikmesriik tagab, et kahtlustataval või süüdistataval isikul või tema kaitsjal on kooskõlas siseriiklikes õigusaktides sätestatud menetlusega vaidlustamisõigus, kui pädevad asutused ei anna või keelduvad andmast käesoleva direktiivi alusel teavet.

Artikkel 9

Koolitus

Ilma et see piiraks kohtulikku sõltumatust ja kohtusüsteemi korralduse erinevusi liidus, nõuab liikmesriik neilt, kes vastutavad kriminaalmenetluses osalevate kohtunike, prokuröride, politsei- ja kohtutöötajate koolituse eest, nõuetekohase koolituse tagamist, pidades silmas käesoleva direktiivi eesmärke.

Artikkel 10

Kaitse taseme säilitamine

Ühtegi käesoleva direktiivi sätet ei tõlgendata harta, konventsiooni, rahvusvahelise õiguse teiste asjakohaste sätete ega liikmesriikide õiguse alusel tagatud kõrgemat kaitse taset pakkuvate õiguste või menetluslike tagatiste piiramisena või nende suhtes erandi kehtestamisena.

Artikkel 11

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 2. juuniks 2014.

2. Liikmesriigid edastavad kõnealuste meetmete teksti komisjonile.

3. Kui liikmesriigid need meetmed vastu võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise meetodi näevad ette liikmesriigid.

Artikkel 12

Aruandlus

Komisjon esitab hiljemalt 2. juuniks 2015 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse, millises ulatuses on liikmesriigid võtnud käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikke meetmeid, ning millele vajaduse korral lisatakse seadusandlikke ettepanekuid.

Artikkel 13

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist Euroopa Liidu Teatajas.

*Artikkel 14***Adressaadid**

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele kooskõlas aluslepingutega.

Strasbourg, 22. mai 2012

Euroopa Parlamendi nimel
president
M. SCHULZ

Nõukogu nimel
eesistuja
N. WAMMEN

I LISA

**Õiguste deklaratsiooni soovituslik näidis**

Käesoleva näidise ainus eesmärk on abistada riiklike ametiasutusi õiguste deklaratsiooni koostamisel riiklikul tasandil. Liikmesriigid ei ole kohustatud seda näidist kasutama. Õiguste deklaratsiooni koostamisel võivad liikmesriigid seda näidist muuta, et viia see kooskõlla oma riiklike eeskirjadega ja lisada vajalikku teavet. Liikmesriigi koostatud õiguste deklaratsioon tuleb esitada vahistamisel või kinnipidamisel. See aga ei takista liikmesriikidel anda kahtlustatavale või süüdistatavale isikule kirjalikku teavet muudes olukordades kriminaalmenetluse ajal.

Teil on järgmised õigused, kui Teid on vahistatud või kinni peetud.

A. ÕIGUS KASUTADA KAITSJA ABI / SAADA ÕIGUSABI

Teil on õigus rääkida konfidentsiaalselt kaitsjaga. Kaitsja on politseist sõltumatu. Kui vajate abi kaitsjaga ühenduse võtmiseks, pöörduge politsei poole ja nad aitavad Teid. Teatud juhtudel võib kaitsja abi olla tasuta. Küsige politseilt selle kohta rohkem teavet.

B. TEAVE SÜÜDISTUSE KOHTA

Teil on õigus teada saada, miks Teid on vahistatud või kinni peetud ja milles Teid kahtlustatakse.

C. SUULINE JA KIRJALIK TÕLGE

Kui Te ei räägi või ei mõista politseis või muus pädevas asutuses kasutatavat keelt, on Teil õigus kasutada tõlgi abi tasuta. Tõlk võib aidata Teil rääkida kaitsjaga ning ta on kohustatud hoidma selle vestluse sisu konfidentsiaalsena. Teil on õigus saada tõlge vähemalt põhidokumentide asjakohastest lõikudest, sealhulgas kohtuniku määrusest, mille alusel Teid vahistati või vahi all hoitakse, süüdistusest ja kohtuotsusest. Teatud juhtudel võite saada suulise tõlke või kokkuvõtte.

D. ÕIGUS VAIKIDA

Politsei või muu pädeva asutuse korraldatud küsitlusel ei ole Te kohustatud vastama küsimustele väidetava süüteo kohta. Kaitsja saab aidata Teil sellekohast otsust teha.

E. JUURDEPÄÄS DOKUMENTIDELE

Kui Teid on vahistatud ja kinni peetud, on Teil (või Teie kaitsjal) õigus tutvuda põhidokumentidega, mida vajate vahistamise või kinnipidamise vaidlustamiseks. Kui Teie kohtuasi jõuab kohtusse, on Teil (või Teie kaitsjal) õigus tutvuda Teid toetavate või Teie vastu kogutud tõendusmaterjalidega.

F. ÕIGUS TEAVITADA KEDAGI OMA VAHISTAMISEST VÕI KINNIPIDAMISEST / TEAVITADA KONSULAATI VÕI SAATKONDA

Kui Teid on vahistatud või kinni peetud, peaksite ütlema politseile, kui soovite kedagi kinnipidamisest teavitada, näiteks pereliiget või tööandjat. Teatavatel juhtudel võidakse ajutiselt piirata õigust teavitada teisi isikuid Teie kinnipidamisest. Politsei annab Teile sellekohast teavet.

Kui olete välismaalane, teatage politseile oma soovist teavitada kinnipidamisest konsulaarasutust või saatkonda. Ühtlasi teatage politseile oma soovist ühendust võtta konsulaarasutuse või saatkonna töötajaga.

G. VÄLTIMATU ARSTIABI

Kui Teid on vahistatud või kinni peetud, on Teil õigus saada vältimatut arstiabi. Teatage politseile, kui vajate vältimatut arstiabi.

H. KINNIPIDAMISE KESTUS

Pärast vahistamist võib Teid kinni pidada maksimaalselt ... [tundi/päeva]. Selle aja lõppedes tuleb Teid kas vabaks lasta või toimetada kohtuniku juurde, kes teeb otsuse Teie edasise kinnipidamise kohta. Küsige kaitsjalt või kohtunikult teavet võimaluse kohta vaidlustada vahistamine, nõuda kinnipidamise läbivaatamist või taotleda ajutist vabastamist.

II LISA

**Euroopa vahistamismääruse alusel vahistatud isiku õiguste deklaratsiooni soovituslik näidis**

Käesoleva näidise ainus eesmärk on abistada riiklike ametiasutusi õiguste deklaratsiooni koostamisel riiklikul tasandil. Liikmesriigid ei ole kohustatud seda näidist kasutama. Õiguste deklaratsiooni koostamisel võivad liikmesriigid seda näidist muuta, et viia see kooskõlla oma riiklike eeskirjadega ja lisada vajalikku teavet.

Teid on vahistatud Euroopa vahistamismääruse alusel. Teil on järgmised õigused.

A. TEAVE EUROOPA VAHISTAMISMÄÄRUSE KOHTA

Teil on õigus saada sisulist teavet selle Euroopa vahistamismääruse sisu kohta, mille alusel Teid on vahistatud.

B. ÕIGUS KASUTADA KAITSJA ABI

Teil on õigus rääkida konfidentsiaalselt kaitsjaga. Kaitsja on politseist sõltumatu. Kui vajate abi kaitsjaga ühenduse võtmiseks, pöörduge politsei poole ja nad aitavad Teid. Teatavatel juhtudel võib kaitsja abi olla tasuta. Küsige politseilt selle kohta rohkem teavet.

C. SUULINE JA KIRJALIK TÕLGE

Kui Te ei räägi või ei mõista politseis või muus pädevas asutuses kasutatavat keelt, on Teil õigus kasutada tõlgi abi tasuta. Tõlk võib aidata Teil rääkida kaitsjaga ning ta on kohustatud hoidma selle vestluse sisu konfidentsiaalsena. Teil on õigus saada Euroopa vahistamismääruse tõlge Teile arusaadavasse keelde. Teatavatel juhtudel võite saada suulise tõlke või kokkuvõtte.

D. NÕUSTUMISE VÕIMALUS

Te võite nõustuda või mitte nõustuda üleandmisega riigile, kes Teid otsib. Teie nõusolek kiirendaks menetlust. [Teatavate liikmesriikide võimalik lisandus: sellise otsuse hilisem muutmine võib olla keeruline, kui mitte võimatu.] Küsige ametiisikutelt või oma kaitsjalt selle kohta rohkem teavet.

E. ÄRAKUULAMINE

Kui Te ei nõustu üleandmisega, on Teil õigus nõuda, et kohtunik Teid ära kuulaks.